

Nazwa instytucji

Książnica Cieszyńska

Tytuł jednostki/Tytuł publikacji

**25 let roční rodinné školy v Orlové : 1910-1935 / uspořádal
učitelský sbor.**

Liczba stron oryginału

31

Liczba plików skanów

31

Liczba plików publikacji

32

Sygnatura/numer zespołu **KD II 03783**

Data wydania oryginału **[1935]**

Zdigitalizowano w ramach projektu pt.

**Udostępnienie cieszyńskiego dziedzictwa
piśmienniczego on-line**

**Fundusze
Europejskie**
Program Regionalny

Śląskie.

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

25 LET

ROČNÍ

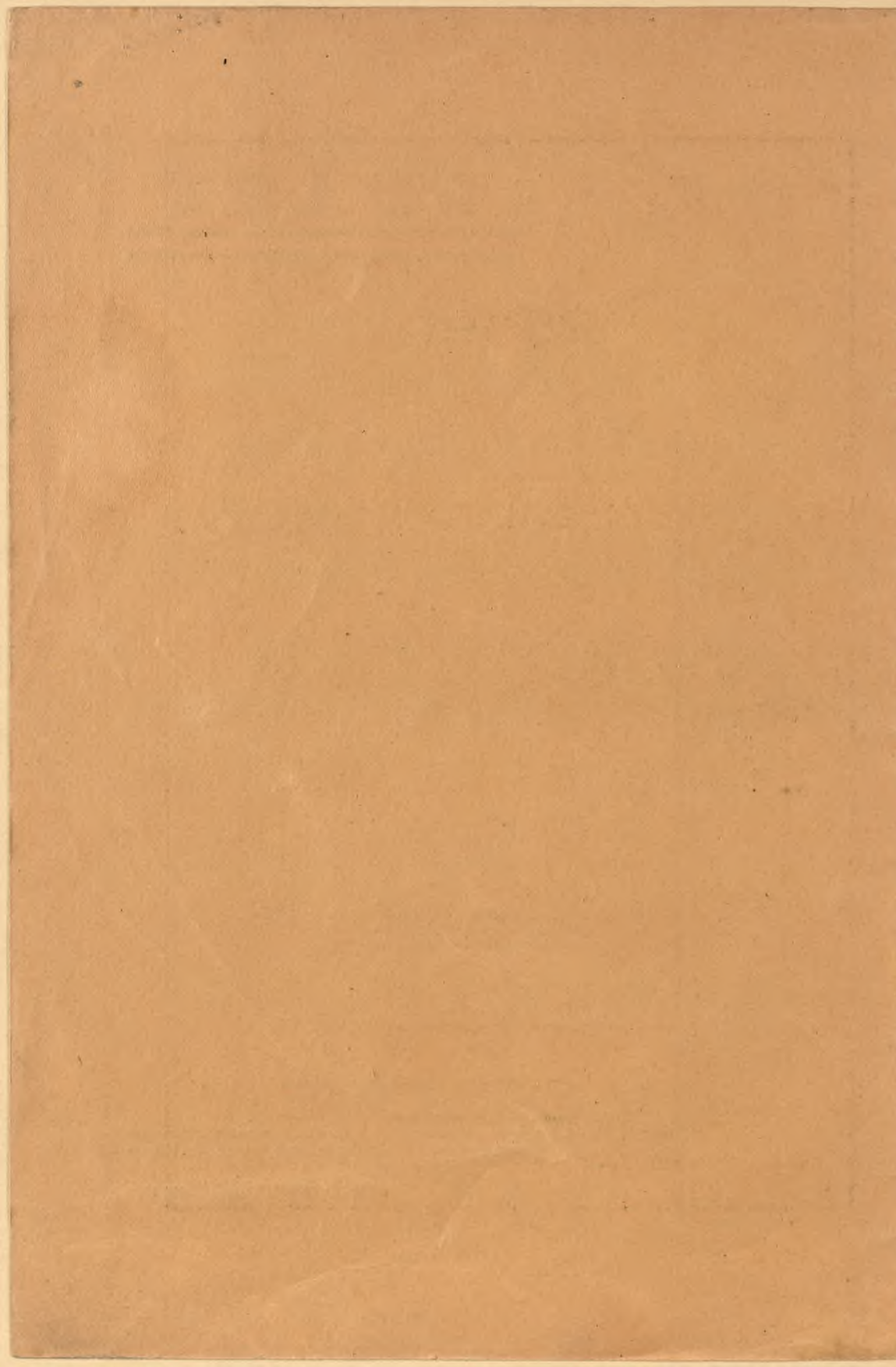
RODINNÉ

ŠKOLY

V ORLOVÉ

1910 - 1935

Karel Siegel

25 let

roční rodinné školy

v Orlové

1910-1935

Uspořádal učitelský sbor.

Nákladem vlastním.

Tiskem knihtiskárny JOS. FIBINGER v Orlové na Těšínsku.

POZDRAV KD 3783

Slezské Matice osvěty lidové
pro Těšínsko a Hlučínsko

*odborné školy pro ženská povolání
v Orlové*

k dvacátému pátému výročí
jejího založení.

Dvacet pět let!

Mysl naše zalétá do zapadlé minulosti dvaceti pěti let, aby znovu oživila vzpomínky na doby, kdy český živel na Těšínsku probouzel se k novému životu.

Těžké byly boje a zápasy o lepší příští českého živlu na Těšínsku.

A přece jsme nezoufali . . .

Věřili jsme, že přijde doba, kdy znovu počneme žít.

Slezská Matice osvěty lidové zasévala semínka, z nichž vyrůstalo naše příští . . .

Takovým semínkem byla také rodinná škola v Orlové.

Vzpomínajíc dvacátého pátého výročí založení této školy, vzpomínáme i jejího ušlechtilého přestitele, zesnulého pana inspektora Klvaně i všech spolupracovníků, příznivců a podporovatelů, kteří obětavě a pečlivě se starali, aby škola vykonala určené jí poslání.

Nechť uplynulých dvacetpět let jest radostnou vzpomínkou na těžké začátky školy a vzpruhou k další práci.

Do dalších jubilejí nechť provází plný zdar školu, která přinesla našim dívkám tolik dobra a stala se průkopníkem i posilou české věci na Těšínsku.

Odhor Slezské Matice osvěty lidové

Orlová I.

Ústřední výhor

Slezské Matice osvěty lidové.

Vzpomínka na ředitele Ant. Klvaňu.

Eliška Kozlová, vl. rada v. v.

Nejkrásnější a nejtrvalejší pomník zbuduje si ušlechtilý člověk svou poctivou, nezištnou prací věnovanou všeobecnému prospěchu.

Takovým pomníkem je odborná škola pro ženská povolání v Orlové, která při oslavě svého 25. výročí bude jistě s díkem vzpomínati svého zakladatele a ředitele Ant. Klvaňe.

Smutné poměry národnostní, mravní i hospodářské v tomto koutě Slezska, kam se dostal jako ředitel měšťanské školy v roce 1909, ukázaly mu, silně národně i sociálně citícímu, jeho životní úkol: pracovati proti odnárodnění a proti mravní a hospodářské bídě slezského lidu.

Brzy rozpoznal, že ke zdaru jeho záměrů vydatně přispěje spolupráce žen matek a hospodyň, vypěstují-li se v nich žádoucí vlastnosti a dají-li se jim k tomu potřebné vědomosti; toho mohlo se docílit pouze školou odbornou, v níž by dívky školní povinnosti odrostlé nalezly potřebnou přípravu k hospodárnému vedení domácnosti a ke správné výchově dětí. A tak již v roce 1910 připravil otevření kuchařské školy; ti, kdož s ním prožívali těžké začátky, dovedou po zásluze oceniti jeho úsilí; byť nejprve potřebí získati porozumění pro nutnost dívčí odborné výchovy, u vlivných osobností pak hledati místnosti a prostředky k vydržování školy a konečně získati žákyň. Štěstí mu přálo, že našel dobré pomocníky mimo školu a oddané spolupracovníky ve škole; sám do krajnosti obětavý a pracovitý, mimoděk působil na učitelstvo, že pracovalo v jeho duchu. Nebyla to práce snadná; těžko se učí v místnostech nevyhovujících, nedostatečně vybavených, bez učebních pomůcek. Odborné škole, v níž se má naučiti práci, nestačí jako jiným školám, dáti do místnosti tabuli, stůl a židli pro učitele a stoly a židle pro žákyň, aby se mohlo začít s vyučováním. Kuchařská škola vedle takto zařízené místnosti pro předměty naukové potřebuje účelně zařízené kuchyně, prádelny, žehlírny, sklepu a k tomu tolik pomůcek pracovních, aby se všechny žákyň mohly práce účastniti. Z toho všeho měla nově otevřená škola velmi málo; při každé práci chybělo některé nádobí, některý přístroj, vypůjčovalo se kde tu- než se postupně mohla potřebná věc koupiti do školního inventáře. Ale nebyla to jediná potíž. Odborné školy dívčí liší se od odborných škol mužských tím, že si žákyň musí všechen materiál pracovní opatřovati samy (potraviny k vaření, látky k šití); tím se náklad na vzdělání zvyšuje, ne sice o plnou částku, neboť upravené pokrmy žákyň spotřebují, ušetří se tudíž do-

ma náklad na oběd pro žáky, ušité pak šaty a prádlo znamenají dokonce úsporu, t. j. ušetření mzdy švadleně. Ale v chudých domácnostech jí se skromně a lacino, kdežto kuchařská škola má naučiti vařit co možno největší počet jídel od jednoduchých až po lahůdky, aby absolventka v případě potřeby si mohla jako kuchařka živobytí dobývat; většina žákyň nově otevřené školy byly dívky chudé a nemohly platit ani poměrně malý poplatek za obědy při předválečných cenách potravin, natož pak při drahotě jich za války a po válce. Aby bylo tedy pro koho vařit a na čem se učit, bylo nutno hledat strážníky. Bude se snad zdát toto řešení zcela přirozeným a jednoduchým, ale školní práci velmi ztěžuje. Požadavky strážníků ve výběru pokrmů liší se podstatně od požadavků učebné osnovy, která zahrnuje i pokrmy velmi jednoduché i stravu pro děti, které nelze strážníkům podávat; strážníci nepřicházejí k obědu současně, nýbrž jak jim to dovoluje jejich zaměstnání, každému je tedy nutno podat jídlo zvlášť po způsobu hostinského, nelze tudíž dobře cvičit prostírání stolu jako je obvyklé při stole rodinném a společném stolování; vyčkáváním jednotlivých osob k obědu zdržuje se úklid po jídle a učitelka i žákyň musí přidávat mnoho času nad povinný, který je určen rozvrhem hodin. Aby kuchařka připravila dobré jídlo, musí mít vytríbenou chuť, proto je potřebí, aby žákyň věděly, jak má chutnat jídlo, které připravily; nemohly si tudíž zaplatit celý oběd, bylo nutno umožnit jim aspoň ochutnání, což vyžadovalo zase zvláštního účtování. Z uvedeného je snad možno učinit si aspoň přibližnou představu o těžké práci učitelky vaření, jejíž nervy jsou i za nejuróvnějších poměrů školních stále napjaty pozorností, aby žákyň pokrm nezkazily, jakož aby některá nepřišla při práci k úrazu.

Takovými obtížemi musila se po léta probíjet dívka odborná škola v Orlové a jen obětavé práci učitelstva a pod laskavým vedením ředitele bylo možno docílit, že do školy přicházely dívky ze širokého okolí a v počtu takovém, že bylo nutno zřizovat pobočky — k velké radosti ředitele; byl to důkaz, že dílo se daří.

Jako do všeho života zasáhla válka rušivě i do školy; pro svou osvětovou činnost nezdál se ředitel úřadům dosti spolehlivým v tomto pohraničí a proto byl hned na počátku války 15. listopadu 1914 ještě s jinými spolupracovníky kulturními internován; jak mysl jeho neopouštěla starost o školu, je patrné z dopisu, který mi zaslal z Faistenau s datem 15. února 1915.

„Budete asi překvapena, že dostáváte ode mne dopis ze Solnohradské. Jsem tady konfinován. Proč? Jen tolik vím, že jsem poctivě a svědomitě pracoval. Svědomí mé není ničím obtíženo. Jsem tady nucen bydlet — a vydržuji se na vlastní útraty.

Dnes Vám píši v záležitosti kuchařské a hospodyňské školy v Orlově. Dne 13. t. m. ukončili I. a II. běh prý ani nezačnou; nedostává se jim peněžních prostředků. Toho jsem se ovšem nikdy nelekal. Byly horší doby — a šlo to hladce. Bylo-li třeba, založil jsem sám — a nebo se vypůjčilo na mé ručení, pak se zase vše vyrovnávalo. A šlo to to. To není ovšem žádná dovednost dělati něco, když jsou prostředků plné ruce, ale udělati něco za dosti těžkých dob, to je něco.

Nevadí však, když nezačnou. Mělo-li by to jíti ledajak, tož raději nic. Až se vrátím — a tu naději stále mám, učiním vše, aby vše ve škole šlo dřívějším chodem. Jestli nezačnou druhý běh, tak Vám to jistě oznámí. Tu však Vás, paní inspektorko, pěkně prosím, byste svou vzácnou přízeň naší škole i nadále zachovala. Podaří-li se mi vrátiti se zase do svého domova, osmělím se Vás navštívit, abych ústně se s Vámi o podrobnostech poradil.

Děkuji Vám za laskavost Vaši a o přátelství Vaše i na dále prosím. Kdyby však můj nástupce, který školu vede, v něčem pochybil, není se vším obeznámen, tu prosím, byste chybu laskavě prominula.

Poněvadž všechny dopisy pro mne se úředně prohlízejí, doporučuje se psáti otevřené dopisy a jen na tuto adresu (následuje adresa hejtmanství).

Po skončení prvního běhu r. 1915 zůstala škola zavřena až do r. 1918. Šťastný den, kdy se mohl řed. Klvaňa vrátiti domů, nadešel 16. března 1918; z prvních jeho snah bylo připravit vše, aby škola kuchařská mohla býti otevřena opět počátkem roku 1918/19.

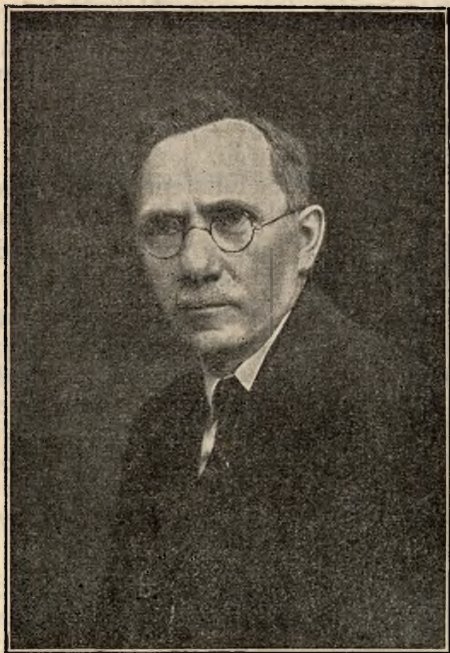
Byly-li hospodářské poměry školy málo příznivé před válkou, byly velmi obtížné po válce; avšak houževnatému úsilí ředitele podařilo se proplouti i tento zlý rok, neboť se ukazovaly již červánky lepší budoucnosti školy. Obec, uznávajíc blahodárné působení školy, převzala ji počátkem škol. roku 1919/20 do své správy a ministerstvo školství a národní osvěty převzalo téhož roku do stavu státního učitelstva odb. učitelku vaření Anežku Malou, která posud působí na škole od r. 1913/14 vystřídavši dvě své kolegyně, Ant. Fišerovou a Marii Jeníkovou, které v prvních třech letech pracovaly oddaně na vytváření školy; v r. 1921/22 přidělilo ministerstvo školství škole druhou státní učitelku Adélu Kaňovou-Treutlerovou, kterou však smrt již 29. srpna 1925 odvolala z působnosti, v němž s velkou láskou pracovala. V náhradu za ni dostalo se škole v r. 1926/7 odb. uč. Anny Kuděláskové; obě odborné učitelky byly vždy dobrou podporou snah ředitelových, neboť jejich práce byla nejodpovědnější, dávala škole osobitý ráz; učitelstvo naukových předmětů nemohlo se v té míře uplatnit, ježto se často střídalo.

Převzetím věcného nákladu obcí a ustanovením státních odbor. učitelek byla škola hospodářsky zajištěna a energie, dříve vyčerpávaná starostmi existenčními, mohla se věnovati na vnitřní vybudování školy, která již v r. 1920. byla přeměněna na roční školu rodinnou. Mohl býti ředitel Klvaňa plně spokojen výsledky své práce, když smrt vzala mu ji z rukou 2. února 1928; viděl školu hmotně zajištěnou, občanstvem oceňovanou a žactvem hojně vyhledávanou; nezapomenu jeho šťastného úsměvu, když mi při poslední mé inspekci v Orlové pravil: „Už je viděti výsledky výchovy naší školy; rodiny, jež založily naše absolventky, žijí šťastnějším životem rodinným a ve spořádanějších poměrech hospodářských.“ Toto vědomí bylo asi jedinou odměnou, kterou si vzal za svou dlouholetou obětavou práci. Budiž mu za ni vděk všech, kterým prospěla, a jeho následovníci kéž stále s úspěchem krácejí v jeho stopách.

Nové křídlo měšťanské školy, v němž je umístěna rodinná škola.

Pan inspektor Antonín Klvaňa, 1. ředitel školy.

Bedřich Štětina.

Pan odb. učitel Antonín Klvaňa z Příbora stal se ředitelem měšťanské školy v Orlové v r. 1909. Jeho příchodem na Těšínsko se národně-buditelská práce prohlubuje a usměrňuje, a Orlová stává se střediskem agresivnější činnosti uvědomovací.

Pan ředitel Klvaňa svou mravenčí pílí, milou povahou a nezištností stává se oblíbenou osobností Orlovska. Stará se nejen svědomitě o školu měšťanskou, ale připravuje i zřízení matičního gymnasia v Orlové. Poněvadž vystihl, že Těšínsko potřebuje

uvědomělých českých žen, zakládá již v r. 1910 v Orlové prvou školu hospodyňskou na Těšínsku (nynější školu rodinnou), která vychovala již celou řadu uvědomělých českých žen. Za správu školy nežádá odměny, vyučuje i spravuje školu úplně zdarma. Jeho ušlechtilá láska k národu a idealismus netouží po slávě a bohatství.

Snahy jeho nejúčinněji podporoval časopis „Obrana Slezska“, kterou sám založil a s počátku i financoval. Ta nemilosrdně tepala zlořády a nepřístojnosti bývalých rakouských úřadů, průmyslových závodů, obecní samosprávy, německých a polských učitelů.

Jeho činnost nelíbila se německým a polským úředníkům závodů, Polákům a p. okresnímu hejtmanu ve Fryštátě rytíři Bobowskému, který mu krátce před vypuknutím světové války udělil jako předseda okresní školní rady písemnou výstrahu, poněvadž prý působí v okrese svými přednáškami a svou veřejnou prací rozruch.

Krátce po vypuknutí světové války byl p. ředitel Klvaňa v neděli dne 15. listopadu 1914 o 6. hod. ráno ve svém bytě

v měšťanské škole zatčen a po úřední prohlídce bytu, při níž mu byla zabavena četná korespondence, odveden na policejní tehdy komisařství v Mor. Ostravě, odkud po výsledku byl odvezen policií do vyšetřovací vazby krajského soudu v Opavě. Současně s ředitelem Klvaňou byl téhož dne ještě zatčen nynější starosta Slezské Matice osvěty lidové p. Alois Holeš rovněž z Orlové, Ing. Šrámek, závodní z Karvinné a pisatel těchto řádků. Všichni čtyři po týdenním vyšetřovací vazbě v Opavě byli předáni policejnímu ředitelství ve Vídni, které pro nedostatek usvědčujících důkazů nařídilo, aby byli konfinováni v obvodu okresního hejtmanství v Salzburgu, jež umístilo je v Grillově hostinci rozsáhlé alpské vesnice Faistenau pod Schafberkem, kde pan ředitel Klvaňa pobyl skoro 2 roky, načež konal pak vojenskou službu v České Lípě a Petrikově až do r. 1918, kdy se vrátil opět do Orlové na školu měšťanskou.

Z otázek při vyšetřování v Mor. Ostravě seznali jsme, že policie kromě nezávadné korespondence a podezření nemá vůbec usvědčujícího materiálu, ale obava, že by mohl někdo z Orlovanů udati různé výroky ze soukromého života nebo zprávy o rozšiřování ruských letáků, působila velmi tísnivě, zvláště v Opavě, kdy v prvních dnech byli jsme v samovazbě. Rovněž i kruté rozsudky vojenského soudu v Mor. Ostravě, o kterých dověděli jsme se náhodou při jízdě vlakem z Opavy do Vídně, rozrušovaly.

Ve Faistenau vzpomínal p. ředitel Klvaňa velmi často osob, které nás navštívily hned prvního dne na polic. komisařství v Mor. Ostravě (Brdička, Fibinger) a ve věznici v Opavě (okresní soudce Lukeš a advokát Dr. Dienelt). Zvláště těmto dvěma vděčil p. řed. Klvaňa nejvíce, že u bývalé zemské vlády v Opavě vymohli mu vyšetřovací vazbu ve společné cele pro všechny čtyři. Rovněž tu často vzpomínal i cesty dráhou z Vídně do neznáma, za doprovodu pětičlenné vojenské eskorty s nasazenými bodáky a utišení duševního, když se dověděl od okresního hejtmána v Salzburgu, že budeme všichni čtyři konfinováni společně ve Faistenau.

Faistenau je alpská obec, vzdálená asi 4 hodiny cesty od Salzburgu, s kostelíčkem a školou ve středu obce, ostatní části obce jsou roztroušeny v několika údolích mezi zalesněnými stráněmi alpských hor. Do jednoho údolí usmívá se majestátní Schafberg, jinak z obce neuvidíš ničeho, jen modré nebe a horské stráně okolní.

V této obci bydlel p. řed. Klvaňa nuceně dva roky, s počátku v hostinci Grillově, později, když se k němu přistěhovala i jeho choť, přestěhoval se do světničky jistého sedláka z důvodů úsporných, neboť si tu vše platil ze svého.

V obvodu obce Faistenau mohl se volně pohybovat, ne-

směl však překročit hranic, nesměl telegrafovat ani telefonovat. Jeho povinností bylo denně hlásit se u velitele četnické stanice a to dopoledne o 9. a odpoledne o 3. hodině. Veškerou korespondenci censurovalo okresní hejtmanství v Salzburgu.

Žena velitele četnické stanice byla Češka, ale bála se česky promluvit, poněvadž její manžel, jinak velmi komisní četník, sledoval pozorně, s kým delikventi mluví, kterak se baví, kam chodí na procházky, co čtou, jedí i pijí.

Jedinou duševní potravou byly mu zprávy časopisů Salzburger Volksblatt a Salzburger Chronik, které každého dne jen hlásaly vítězství zbraní spojenců. Českých novin jsme nedostali.

Pan ředitel Klvaňa však dovedl vždy vtipně ironisovat zprávy valečného štábu a povzbuzoval nás v naději na vítězství dohody, když četl, že vojsko rakouské se odpoutalo od nepřitele. Byl nejstarší z nás všech, považovali jsme ho za „tátu“, který vždy i v nejtěžších chvílích věděl si rady. Nezmalomyslně nikdy; pevně věřil, že se uplatní v životě ještě, i kdyby osud rozhodl, že se již do Orlové nevrátí. Často říkal, že by se uživil dobře, i kdyby se po válce měl věnovat jinému povolání. To nám imponovalo.

Pobyt ve Faistenau byl již klidnější, nehrozilo tu přímého nebezpečí. Nejnepříjemnějším dnem za pobytu ve Faistenau byl den 23. prosince 1914, kdy panu řediteli Klvaňovi byl doručen výnos zemské školní rady v Opavě ze dne 13. prosince 1914, kterým byl suspendován jako ředitel měšťanské školy v Orlové a současně uvědoměn, že se mu zastavuje výplata požitků. „To nám poslali pěkného Ježíška“, řekl mi tehdy. Ihned sedl a napsal odvolání. Suspense byla však zrušena asi v březnu 1915, kdy mu byl poukázán i doplatek za celou dobu suspense.

V životě nehrál karet, ale ve Faistenau musel. Dlouhé večery zpříjemňovali si vypovězenci tarokovou hrou, při níž se neplatilo ovšem hotovými penězi. Výhru neb prohru si každý zapisoval jen jako kontrolu bez nároku na honorování. Pamatuji se, že p. řed. Klvaňa, ačkoli jako začátečník nevyrovnal se na př. mistru v tarokách p. Holešovi, obyčejně vyhrával.

Dostal-li p. řed. Klvaňa dopis z Orlové od p. stavitele Martince, byla to vždy veliká událost, o které se mluvilo několik dní. Velmi se rozčiloval na př., když se dověděl, že některé dámy v Orlové se ze strachu vyhýbají jeho paní, nebo když mu bylo oznámeno, kterak čeští lidé se přetvařují, aby se zalichotili úřadům. „To jsou zvláštní povahy“, říkával.

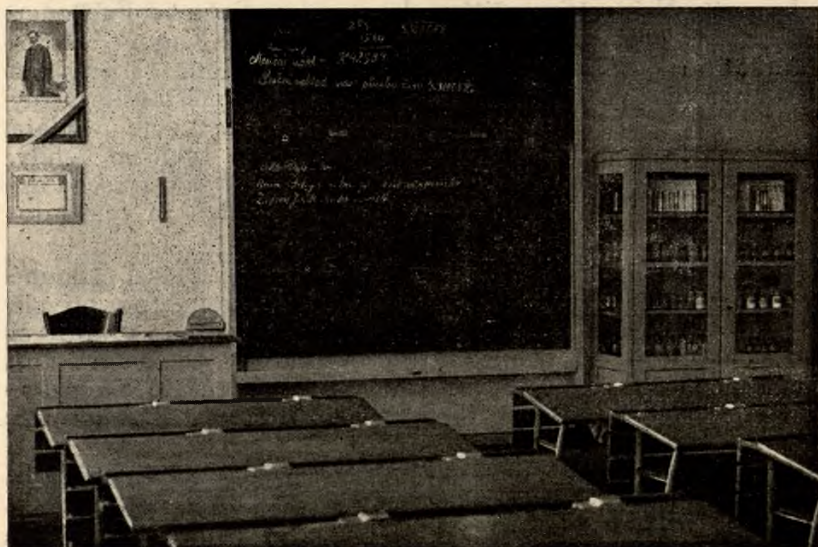
V životě viděl jsem p. ředitele Klvaňu jen jednou, že by slzel. Bylo po večeři na Štědrý den v r. 1914 ve Faistenau, kdy

se díval skleněnými dveřmi, kterak děti pana Grilla i jeho čeleď těší se z dárků. Řekli jsme si tehdy, že se zdržíme děle, ale nebylo možno. První, kdo odešel do svého pokoje v I. poschodí se slzami v očích, byl p. řed. Klvaňa.

Po několika měsících zůstal p. řed. Klvaňa ve Faistenau z Těšínska sám. V lednu 1915 byl jsem odveden a přidělen 59. pěš. pluku, u kterého mne internovali na pevnosti v Salzburgu, p. Ing. Šrámek byl povolán později na vojnu a p. Holeš internován v Göllersdorfu u Vídně. Společníkem ve Faistenau byl panu řediteli krátkou dobu nynější tajemník opavské odbočky Národní rady p. Havránek a Albanec Hasan.

Po válce na popud Učitelské jednoty byl pan ředitel Klvaňa jmenován inspektorem národních škol v okrese fryštátském a českotěšínském, kteroužto funkci vykonával až do své smrti. České školy i české učitelstvo vděčí mu za obrovskou práci, kterou tu po převratě vykonal. Svým milým jednáním, rozhledem a nezištností získal si mnoho přátel i z řad politických odpůrců.

Pan inspektor Klvaňa byl muž zlatého srdce. Škoda, že odešel již v 60 letech tam, odkud není návratu.

Učebna

Škola před válkou a za války.

Alois Tlalka

Naše kuchařská a hospodyňská škola byla z počátku 5 měsíční, později roční. Ta dostala ve šk. roce 1920/21 název roční škola rodinná; patří do kategorie odborných škol pro ženská povolání.

Byla to před 25 lety jediná česká škola toho druhu na Těšínsku, ale byla školou soukromou, protože ji vydržoval Odbor Matice osvěty lidové v Orlové se zárukou Ústředí.

Finanční poměry Ústředí byly vyčerpány vydržováním č. r. gymnasia v Orlové a škol v obcích menšinových, takže mimo formální záruky a morální podpory nemohlo škole ničeho poskytnouti. Odbor v Orlové I. poskytl škole nejnutnější zařízení a sem tam kryl menší schodky, ale hlavní vydržování leželo na bedrech zakladatele školy ředitele Ant. Klvaně a kuratoria. Příjmy se sháněly subvencí zemskou, státní, něco dávala spořitelna a záložna v Orlové, něco záložna v Lazích, málo se sešlo na nestálých subvencích obcí, hlavně města Orlové, které škole poskytlo místnosti v budově měst. školy.

Stálý příjem byl ze zápisného a školného chovanců, též se pořádaly čajové večírky a akademie, jichž čistý zisk plynul do chudé pokladnice školní. Prvý rok dávaly závody Orlová-Lazy místnosti zdarma i trochu uhlí. Ve válce prohlásil zástupce závodů zast. ředitele, že závody nemají zájmu na škole.

Při takových stísněných poměrech není divu, že každé nové rozmnožení inventáře mělo za následek zvětšení dluhů, které se občas hradily směnečnými výpůjčkami u peněžních ústavů a řediteli školy bylo třeba starati se o zaplacení dluhů. Že i učitelky neměly na růžích ustláno, je samozřejmé; vždyť mimo své vyučovací povinnosti braly na sebe dobrovolný úvazek vaření pro strávníky a to i v neděli. Plat jejich byl smluvní, nevyrovnal se platu na školách veřejných a i ten byl časem snižován a někdy nemohl býti ani vyplacen. Nejhorší poměry nastaly ve válce, jak vidno z protokolů kuratoria a konferencí, z nichž některé věci uvádím.

Ředitel K. žádal, aby v této pohnuté době válečné při vyučování o potravinách byl zvláště veliký důraz kladen na stránku hospodářskou, zdravotní a s tím spojený nákup a uschování potravin. Upozorňuje, že kurs šití se vůbec nezdařil. Některé paní darovaly celou řadu dětského prádla, šatstva a ložního prádla, které chovanky zpracovaly pro lazaret v sokolovně. Když pak řed. Klvaňa a odb. uč. Štětina byli kon-

finování Salcburgu, nastala ještě horší doba. 2.-7. prosince 1914 byla měšťanská škola upravována pro vojenskou nemocnici, avšak 7./12. byla nemocnice odvolána. Správu školy převzal zástupce ředitele odb. učitel Alois Tlalka, v literních předmětech vypomohli odb. učitel Št. Tesař a Kar. Javorek. V kursu šití bylo přešito šatstvo pro 32 chudých dětí a prádlo pro lazaret v sokolovně. Toto učení přirozeně se nelíbilo chovánkám a kuratorium se usneslo uzavřít kurs šití pro drahotu koncem obě r. 1914. Ostatním předmětům se vyučovalo do konce 1. pololetí a kuratorium se usneslo uzavřít školu 15. 2. 1915 na neurčitou dobu po čas války, protože subvence státní nepřišla a veškeren náklad musí nést jednotlivci, ježto jsou chovanky bezplatně přijaty. Odb. uč. A. Malá měla ještě na úřední výzvu pořádat přednášky o úsporné kuchyni válečné (recepty na jídla z kukuřice), ale tyto recepty se probraly jen s chovankami, neboť se po uzavření školy odstěhovala k rodičům; před odchodem ještě dobře zpeněžila pytel zbylé mouky a zaplatila nejnutnější dluhy.

Aby vynikl rozdíl mezi poměry tehdejšími a nynějšími, uvádím, že studentský oběd se varil za 50 h, vstupné na čajový večírek bylo 72 h. Odb. uč. M. dostávala měsíčně 60 K platu, na byt 10 K, na snídani 744 K, na vodu 50 h, obědy a večere. Od ledna 1915 uvolila se slevití polovici měsíčního platu, aby škola mohla existovat. Abychom mohli krýt běžné výlohy, vypůjčili jsme z orlovské spořitelny na směnku 500 K s ručením pí M. Fričové, starosty J. Křístka z Lazů, pokl. V. Chalupného a A. Tlalky. Tak ke starým dluhům živnostníků, učitelům a dluhům směnečným přibyl nový dluh a splácení leželo na bedrech jednotlivců. Zaplatit dluhy v době válečné, kdy škola byla uzavřena, vyžadovalo mimořádné námahy. Zást. ředitele navštívil v Opavě poslanec Jos. Lukeš, aby intervenoval u zem. výboru v Opavě o dodatečné udělení zem. subvence. Tam zjistil, že za referentství hraběte Sedlnického sen. již 24./2. 1914 vypadla naše škola ze seznamu podělených škol, zatím co polská kuchařská škola v Orlové dostala 400 K zem. subvence. Měli ovšem Poláci v Dru Michejdovi, členu zemského výboru, dobrého zastánce, kdežto Češi ve školském výboru sněmovním svého zástupce neměli. Nastalo dopisování s posl. L., Drem M. a výsledek byl, že jsme dostali 300 K zem. subvence dodatečně. Leč, to bylo jako kapka na horký kámen. Zaplatily se úroky ze směnek, vrátil se dluh řed. Klvaňovi (do vyhnanství) a zaplatila se část dluhu živnostníkům.

Na radu řed. Kl, obrátil jsem se na posl. Fr. Staňka ze Želetavy, aby intervenoval u c. k. min. veř. prací ve Vídni o dodatečné udělení stát. subvence a mimořádného příspěvku, protože škola slouží blahu hornického obyvatelstva; v tom

Studentská jídelna

smyslu podal jsem novou žádost 11./10. 1915. Mezi tím podal jsem žádost o podporu všem okolním obcím a peněžním ústavům, nábytek školy se přestěhoval do kuchyně, školnice měšťanské školy se nastěhovala do jídelny a přilehlé místnosti, aby nebylo třeba platit bytu pro ni. Nábytek se pojistil na 3000 K proti vloupání. Usneseno též vypovědět vklad 100 K v poštov. spořitelně, ale zástupce ministerstva insp. Landsfeld výpověď nepodepsal, ale žádal, aby se úroky z dluhů kryly milodary, které jsme také dostali: od starosty p. Křístka z Lazů 10 K, od záložny v Lazích 32 K. To bylo málo, proto jsem vypůjčil diapositivy „O krojích“, s kterými se konala přednáška 26./3. 1916 v Lazích (přednášel uč. Martinek, čistý výtěžek 23/32 K) a 27./3. 1916 v závodním hotelu v Orlové (přednášel odb. uč. Strava, výtěžek 30 K). O finančním stavu školy byl správně informován jedině pokladník V. Chalupný, ale ten byl odveden k vojsku a zvolen byl proto pokladníkem účetní Jos. Skála, avšak funkce nepřevzal, neboť hned na to byl odveden p. Skála a p. Chalupný byl závody vyreklamován a zůstal pokladníkem.

Leč i útrapy mají svůj konec. 16. 3. 1916 podařilo se p. posl. Staňkovi vymoci nám stát. subvenci 1000 K dodatečně na š. r. 1914/15 a 500 K zvláštního příspěvku, protože škola slouží blahu hornického obyvatelstva. Z peněz se zaplatily dluhy směnečné, dluhy řezníkovi, obchodníkům a j. Polovice

Počet chovanek podle obcí a

školních roků od r. 1910 — 1935.

	Oplová	Lazy	Rychvald	Petrvald	Doubrava	Pol. Lutyně	Poruba	Karviná	Dělnarovice	Prostř. Suchá	Doon. Suchá	Záhlati	Něm. Lutyně	Bludovice	Fryštát	Šenov	Bobuřin		Darkov	Šumbark	Tranovice	Mošovice	Skrbeň	Slonava	Telčicko	Prstná	Pudlov	Brusovice	Domaslovice	Karpentná	Kapajedla	Liskovec	z jiných obcí	Celkem ve škol. roce:	
1910-11	8	4					1																											13	
1911-12	7	11	1	8	2	1	2	3		1		1		1											2								2	42	
1912-13	4	5	2		4		2	2			1			1		2						1												24	
1913-14	9	9	2	3	6	1	1	2	1						1	1				2												1	39		
1914-15	5	3	4	2	1																													15	
Š.p. 1915-16, 1916-17, 1917-18 se nevyučovalo																																			
1918-19	8	6	3	4	1			3		2	1																							28	
1919-20	10	10	2	3	3	1	4	3		1				1	2							1										1	1	43	
1920-21	4	7	3	1	6	1	1	2	3		4			1	1	2			4		1							1				2	46		
1921-22	7	6			1	3	3	5	1	1	2		1	3	2		1		1				2	1			1					1	42		
1922-23	6	6	5	4	4	4	3	5	2	1	1	1															1		2			2	47		
1923-24	8	6	11	3	1	4	1	1	3	1	4	1					2			1	2	1			1			1					2	52	
1924-25	6	10	6	6	1	4	3	1	1	2		1													2							2	47		
1925-26	12	5	6	3	2	2	1		2	1	1			1																		2	36		
1926-27	8	9	1	5		3	5	1	3	3	1					1				2		2										3	47		
1927-28	11	12	1	2	1	4	1	1	1	2											1											1	38		
1928-29	7	12	4	6	1	4	1		3	1			3																			1	43		
1929-30	10	4	1	2	1	4	1	1	3	3		4	5	1							1									2		1	44		
1930-31	5	4	1	2	5	2	1		3		1	1														1						2	28		
1931-32	7	1	3	1	1	2			2	1	1	5	1																				1	25	
1932-33	6	3	2	1	1	1	1			1	1	2	1	1																		1	22		
1933-34	4	6	6	1	2		8		1	2			1				2																1	33	
1934-35	9	2	6	4		2	1				1	2																				1	4	32	
Celkem	161	141	70	61	44	43	41	30	29	23	19	18	12	10	6	6	5		5	5	5	4	3	3	3	3	3	2	2	2	2	2	2	23	Za 25 let: 786

Za celou dobu trvání školy absolvovaly školu ještě chovanky Dědic, Bartovic, Hradiště, Žukova, Staříče, Dlouhomilova, Pazděrné, Michálkovic, Žermanic, Krmelína, Radvanic, Markvartovic, Olomou

z těchto obcí po 1: z Hor. Suché, Těšina, Trince, Tošonovic, Jimramova, Zášové, Kačic, Petrovic, Německé, Janoviček, ce, Mor. Ostravy.

Josef Cenek

se použila k výplatě dlužných honorářů výp. učitelům za dobu před válkou. Odb. uč. M. zaplatila se polovice dlužných pensijních příspěvků (51 K) a usneseno doporučit ji, aby si hledala jiné místo, neboť kuratorium nemůže zaručit, že se škola brzy otevře.

O prázdninách 1916 informoval jsem se osobně o stavu kuchař. škol ve Vesně v Brně, v Pöttingeu v Olomouci, mluvil jsem s odb. učitelkou M. a shledal jsem, že kuchařské školy všude živoří pro nedostatek mouky a masa. Ačkoliv naděje na subvenci c. k. min. veř. prací byla, ačkoliv starosta města p. Pácal slíbil vyklidit obecní zásoby aprovisace z místností školy, usneslo se kuratorium jednohlasně neotevírat školy ani ve šk. r. 1916/17. Těž ředitel školy p. Klvaňa k otevření školy neradil. Tak zůstala škola po celou dobu války zavřena a byla otevřena až po válce, kdy se stala školou městskou, tedy veřejnou.

Vzpomínky žákyně.

* Jarmila Kaniová

Když vzpomínám na „Hospodyňskou a kuchařskou školu“, vždy vidím v duchu dlouhý stůl, kolem hezkou řadu mladých dívek a v čele pí učitelku Malou.

Byl to školní rok 1913—14, pí učitelka tehdy nastoupila svůj úřad a my byly její první žákyně.

Ne, my jsme byly její dcery! Vždyť ona svou neskonanou laskavostí, vrozeným taktem a bylo-li třeba i přísností dovedla vytvořit ve škole prostředí milého domova a nám se v něm tak dobře žilo!

Byl to opravdu krásný rok! — Co veselí, různých taškařin, románek sdílených i tajených se za ten rok prožilo a co, ó hrůza, jsme dovedly také neplech v umění kuchařském natropit!

Ale zlaté ruce pí učitelky přispěchaly vždy v pravý čas na pomoc a pohromu zažehnaly.

A tak se vážná práce střídala s veselím a čas ubíhal jako voda. Když pak ku konci června jsme pořádaly výstavu všeho toho, co jsme se ve škole naučily, samy s sebou spokojeny, odcházely jsme odpoledne na výlet do lesa Holotovce.

Výlet byl přerušen zprávou, že v Sarajevě byl zavražděn následník trůnu.

Tehdy prvně padlo slovo válka a ačkoliv v našich mladých duších bylo uleknutí, žádná z nás si nedovedla jasně představit to, co pak následovalo příští čtyři léta.

Náš život dostal zcela jiný směr a čím déle válka trvala, tím hůř bylo kuchařkám. Jejich umění spalo!

Neboť k tomu, co jsme po dobu války vařily, bylo třeba kuchařského eskamotérství a my se přece učily jen kuchařskému umění!

Chovanky a uč. sbor ve šk. 1934/35

**Působení učitelů
na roční škole rodinné v Orlové od založení
školy až do konce škol. roku 1934-35.**

• Josef Vokoun

Škola kuchařská a hospodyňská do 31./8. 1920.

Jednoroční škola rodinná od 1./9. 1920 do 31./8. 1934.

1. Antonín Klvaňa, ředitel měst. šk., smluvní řed. rod. školy 1910 až 1914, 1918 až 1928, zemřel 2./2. 1928.
- *2. Antonina Fišerová, sml. uč. vaření 1910 až 1912, zemřela.
3. Jan Jařabáč, profesor, nyní ředitel r. gym., 1910/11.
4. Jan Fiala, uč. v. v., 1910/11.
5. Alois Tlalka, ředitel měst. šk., sml. řed. rod. šk. 1911 až 1915, 1919 až 1920, 1928 až dosud.

6. Bedřich Štětina, odb. učitel, nyní řed. měšť. šk., 1911 až 1914, 1919 až 1920.
7. Andělín Novák, odb. učitel, nyní o. šk. inspektor 1911 až 1914.
8. Adéla Pečková, ind. uč. měšť. šk. 1911 až 1914.
- *9. Marie Jeníková, sml. uč. vaření 1912/13.
- *10. Anežka Malá, stát. uč. vaření 1913 až 1915, 1918 až dosud.
11. Štěpán Tesař, odb. učitel, nyní řed. měšť. šk. 1914/15.
12. Karel Javorek, odb. učitel, pak z. řed. 1914/15, 1919 až 1928.
13. Jindřiška Drobná, uč. 1918/19.
- *14. Oldřiška Cigánková, výp. uč. šití 1919/20.
15. Vladislav Lacman, odb. učitel 1920/21, 1925 až 1927.
16. Otlilie Rosenbaumová, odb. uč. 1920/21.
17. Josef Machanec, učitel 1920 až 1923.
18. František Komers, odb. učitel 1920 až 1922.
- *19. Božena Langrová, výp. uč. šití 1920/21.
20. Antonína Nováková, uč. 1921/22.
- *21. Adéla Kaniová, výp. uč. šití 1921 až 1924, 1924/25, dovol., zemř. 29./8. 1925.
22. František Hoblík, učitel 1922 až 1927.
23. Fratišek Lhotka, učitel 1922/23.
24. Marie Rossi, učitelka 1922/23.
25. František Kovařík, učitel 1923/24, zemř. 1935.
26. Marie Vlasáková-Klobásová, odb. uč. 1923/24.
- *27. Marta Benešová, zat. uč. šití 1./5. 1924 až 2./9. 1926.
28. Bohumila Michálková, odb. uč. 1924/25.
29. Ludmila Nesibová, učitelka 1925 až 1928.
30. Jaroslav Sláma, odb. uč. 1925 až dosud.
- *31. Ludmila Svobodová, sml. uč. šití 7./9. 1925 až 16./11. 1925.
- *32. Anna Kudělásková, stát. uč. šití 21./9. 1926 až dosud.
- *33. Marie Gregorová, výp. uč. vaření 1927 až 1929.
34. Milada Záškodná, učitelka 1928 až 1930.
- *35. Růžena Lišková-Schillingerová, st. sml. uč. vař. 1929 až 1./3. 1933.
36. František Vidomus, odb. uč. 1930/31.
37. Josef Cenek, odb. uč. 1934 až dosud.
- *38. Cecilie Trefulková, zast. uč. vaření 1./3. 1933 až dosud.
39. Bohumil Bílek, uč. tělocviku 1933 až dosud.

Asistentky (vaření): Anežka Blažová, Viktorie Mičková, Jarmila Jungbauerová, Marie Kozlíková.

Dne 15. února 1915 byla škola na dobu nerčitou uzavřena, vyučování opět zahájeno bylo ve škol. roce 1918/19.

*) Učitelky interní, ostatní učitelé externí (výpomocní).

Seznam žákyň.

Školní rok 1931/32.

1. Albrechtová Marie Orlová	8. Ježíšková Anděla N. Lutyň
2. Bobková Zdenka Petřvad	9. Kalusová Albertina Lazy
3. Foltýnová Jindřiška Rychvald	10. Kaniová Marie Lazy
4. Havlíčková Antonie Dolní Suchá	11. Klimšová Bohuslava Hor. Bludovice
5. Hautová Květoslava Orlová	12. Kopcová Emilie Rychvald
6. Henychová Anna Orlová	13. Koválová Arnoštka Orlová
7. Holá Anna Záblati	14. Linhartová Bohumila Krmelín
8. Chroboková Božena Dětmarovice	15. Nerostková Helena Záblati (vystoupila)
9. Janečková Anna Prostř. Suchá	16. Lubojacká Anna Poruba (vystoupila)
10. Ježíšková Marie Orlová	17. Nováková Anna Orlová
11. Kellnerová Alžběta Rychvald	18. Potyšová Emilie Doubrava
12. Lukasíková Marie Orlová	19. Vlodková Marie Rychvald
13. Mučková Žofie Rychvald	20. Žílová Olga Orlová
14. Mlynaříková Vlasta Doubrava	21. Malinová Věra Orlová
15. Nedělová Anna Záblati	22. Bystroňová Marie Záblati
16. Obluková Jarmila Břeclava	
17. Ochmanová Marie Polská Lutyň	
18. Rusínová Vlasta Záblati	
19. Ryšková Helena Záblati	
20. Skupníková Marie Orlová	
21. Šatkovská Marie P. Lutyň	
22. Šestáková Božena Záblati	
23. Šindelářová Helena Orlová	
24. Uhrová Anna Dětmarovice	
25. Zientková Anděla N. Lutyň	

Školní rok 1932/33.

1. Bernatíková Božena Lazy	10. Gregorová Anežka Poruba
2. Bortlíková Marie Pol. Lutyň	11. Heczková Anna Bohumín (zemřela)
3. Brodmannová Bedřiška D. Suchá	12. Jendrušková Anna Poruba
4. Durčáková Alžběta Prostř. Suchá	13. Káňová Evženie Petrvald
5. Fialová Jiřina Orlová	14. Kapicová Božena Lay
6. Friednerová Božena Orlová	15. Koběrská Marie Rychvald
7. Janáčková Alžběta Petrvald	16. Kuhejdová Jiřina Bohumín
	17. Kyjonková Hermína Dětmarovice

18. Kosiecová Milada Poruba	8. Herdová Marie Poruba
19. Krečmerová Marie N. Lutyň	9. Hlisová Libuše Rychvald
20. Krejčová Anna Lazy	10. Káňová Bedřiška Petřvald
21. Krístková Anděla Rychvald (vystoupila)	11. Káňová Helena D. Suchá
22. Krýlová Božena Lazy	12. Kamyczková Emilie Pol. Lutyň
23. Matyášková Alžběta Orlová	13. Kokotová Leontina Pol. Lutyň
24. Podroužková Růžena Orlová	14. Kosiecová Anna Orlová
25. Petrášová Milada Lazy	15. Kolářová Štěpánka Radvanice
26. Sochrová Květoslava Orlová	16. Krupová Milada Záblatí
27. Sobotíková Viléma Lazy	17. Krmášková Ludmila Orlová
28. Michalíková Jarmila Doubrava	18. Lapišová Františka Petřvald
29. Sladká Božena Poruba	19. Michálková Jarmila Orlová
30. Sagitariusová Olga Poruba	20. Michalíková Žofie Petřvald
31. Šmuhová Zdenka Rychvald	21. Mrázková Vlasta Lazy
32. Šmuhová Zdenka Poruba	22. Pastrňáková Hedvika Lazy
33. Žilová Štěpánka Orlová	23. Pecoldová Bohumíra Mor. Ostrava
	24. Slavíková Božena Orlová
	25. Starostková Vlasta Orlová
	26. Šubová Bohumila Olomouc-9

Školní rok 1934/35.

1. Adamčíková Emilie Orlová	27. Škaloudová Julie Orlová
2. Bernášková Vlasta Orlová	28. Šnapková Anna Rychvald
3. Bogunská Anna Záblatí	29. Scharfová Božena Orlová
4. Baroňová Marta Lískovec u Frýdku	30. Tomášová Miroslava Rychvald
5. Brusková Vlasta Rychvald	31. Tomisová Milada Rychvald
6. Doffková Anna Rychvald	32. Vermířovská Marta Markartovice
7. Drastichová Marie Petřvald	

Závěrečná zpráva 1934/35.

Alois Tlalka

1. Kuratorium

je správním orgánem školy a zasedají v něm:

Zástupci města Orlové:

Jan Jařabáč, ředitel r. gymnasia a starosta města jako předseda.

Alois Holeš, vrch. knihvedoucí závodů v. v., I. náměstek starosty jako místopředseda.

Marie Holešová, choť vrch. knihvedoucího záv. jako pokladní.

Marta Kolátková, choť horníka.

Hedvika Kozubková, choť horníka.

Zástupci odboru Matice osvěty lidové v Orlové I. jako zakladatelky školy:

Anděla Knýblová, maj. obchodu papírem, revisorka.

Vladislav Lacman, odb. učitel, revisor.

Zástupce moravskoslezského zemského výboru:

Marie Marková, choť majitele drogerie.

Zástupce ministerstva školství a nár. osvěty:

Marie Vlachová, učitelka dom. nauk.

Zástupci učitelského sboru:

Anežka Malá, státní učitelka vaření.

Alois Tlalka, ředitel měst. a rodinné školy, jednatel.

Karel Javorek, odb. učitel, kooptovaný znalec školství.

Kuratorium konalo 4 schůze.

2. Seznam učitelských osob ve šk. roce 1934 35:

1. Alois Tlalka, ředitel měst. škol a kuratoriem ustanovený ředitel rod. školy. Vyučoval P. 2 hod.

2. Anna Kudělásková, stát. učitelka. Vyučovala šití prádla a šatů, v I. R. + II. R., správkyně sbírek pro šití a nauku o látkách. Vyučovala celkem 20 25 hod. n.

3. Anežka Malá, stát. učitelka. Vyučovala v R. I. Vř. I. 9 24 h., v R. Zd. + Pd. 1 h., On. 1 h., Np. 1 h., Dh. 1 h., v R. I.: Hc. I. 1 26 h., Pž. I. + II. 2 52 h., k. zavařov. 1 01 h. Byla správkyní sbírek pro Dh., Np., Zd., Pd. a byla třídní. Celkem 20 5 hod. n.

4. Růžena Schillingerová, roz. Lišková, sml. st. uč. vař. byla přeložena na měst. odb. šk. pro ž. p. v Holešově; jejím trvalým místem zůstává Orlová.

5. Cecilie Trefulková, výp. uč. vař., zastupuje stát. sml.

uč. Schillingerovou. Vyučovala v R.: V. 2 hod., v R. II.: Vř. II. 9'24 hod., k₂ zavař. 1'26 h., k₃ več. k. vař. 2'27 hod., k₄ več. k. vař. 2'27 hod. Správkyně stol. a kuch. nářadí a prádla. Celkem 17'25 hod. n.

6. Jaroslav Sláma, odb. uč. měšť. šk., vyučoval češtině 3 hod. týd. Správ. knihovny žák.

7. Josef Cenek, odb. uč. měšť., šk. vyučoval zpěvu 1 h. týd.

8. Bohumil Bílek, výp. uč. tělocviku na obch. šk., vyučoval 1 hod. tělocviku.

3. Z kroniky ústavu ve šk. r. 1934/35.

Zápis se konal 28. a 30. června, dodatečně 31/8 a 1/9 1934, Vyučování začalo 3/9 1934.

a) Změn ve sboru učitelském během šk. roku nebylo.

b) Porad učitel. sboru bylo 5 řádných a 4 mimořádné.

c) Učitelky zhotovily s chovankami věnec z obětín ve prospěch Op. o ml., vařily obědy pro studující č. r. gymnasia, vypomáhaly při studentské slavnosti Majales, všichni učit. byli činní v místních spolcích kulturních.

d) Zdravotní stav žactva byl dobrý, u učitelstva horší, ačkoliv vyučování přerušeno nebylo.

e) Chování žákyň bylo chvalitebné.

Anežka Malá

Sociální péče.

f) V našem kraji, kde většina chovanek pochází z vrstev sociálně slabých, je důležitá i sociální péče o žactvo. Tak je tomu i na škole rodinné, kde se provádí několikerým způsobem. Školné lež bylo po válce stanoveno částkou 300 Kč ročně, bylo v posledních třech letech sníženo na 200 Kč. Jen málo chovanek je zaplatí celé. Většině se poskytuje sleva podle hospodářských poměrů rodinných, takže nemajetným chovankám domácím bývá prominuto celé školné. Kromě slevy na školném dostávají chudší žákyně zdarma polévky nebo celé obědy, podpory na exkurse a školní výlety, což činilo za posledních pět let—od r. 1929/30 do r. 1933/34—částku 8827'90 Kč, letos asi 1500 Kč. Žákyním jsou půjčovány učebnice dříve za obnos 20 Kč, od r. 1932 sníženo půjčovné na 10 Kč, v čemž je započítáno i pojistné chovanek proti úrazu. Úhradu na tyto výdaje obstarávají si chovanky za vedení učit. sboru tak, že pořádají každoročně programové večírky, akademie nebo večírky taneční, jichž výnosu se používá sociální podporu cho-

vanek. Značnou částku — dříve 1000 Kč, nyní 800 Kč — dostává škola od Podpůrného spolku reál. gymnasia za to, že vaří za režijní cenu obědy nemajetným žákům gymnasia a že chovanky i členky vypomáhají při slavnostech „Majales“. Dosud podařilo se získati každého roku takovou částku, že bylo možno částečně uhraditi výdaje na exkurse, výlety a obědy z peněžních prostředků školy.

g) Exkurse, výlety, oslavy a zábavy, byly konány tyto:

Exkurse: do obchodního domu fy A. Chamrad v Orlové; na výstavu české písně a jub. výstavu klavírů fy Petrof v Orlové; do poradny matek a kojenců v Orlové; do mateřské školky v Orlové; do mlékárny v M. Ostravě; do divadla v Mor. Ostravě; do obchodu s kuchyň. náčiním fy Grossman v M. O.; poradna fy Radion v M. O.; fa V. Machek, obchod se sklem a porculánem.

Výlety: do Fatry na Slovensko.

Výlet ku Štrbskému plesu v r. 1930 :

Oslavy: 27/10 1934 zúčastnily se chovanky oslavy Dne svobody společně s měšťanskou školou, při čemž chovanka r. š. přednesla příležitostnou báseň. Na programu byl proslov ředitele, sborový zpěv, recitace, hymny.

28/10 zúčastnily se chovanky veřejných oslav ve svých obcích.

10/10 vzpomenuto tragické události v Marseille.

13/10 učiněna smuteční vzpomínka na L. Barthoua, zahraničního ministra Francie.

18/10 v den pohřbu krále Alexandra I. Sjednotitele shromáždily se chovanky k smutečnímu projevu s měšťanskou školou, po němž zazpívána hymna československá a jugoslávská. Rovněž promluveno o zásluhách L. Barthoua.

7/3 1935 zúčastnily se chovanky oslav 85. narozenin p. presidenta společně s měšťanskou školou. Na programu: proslov, recitace, zpěvy a hymny. Chovanka D. byla odměněna pamětní medailí, vydanou na památku 85. narozenin p. presidenta.

Přednášky: 28/3 1935 vyslechly chovanky přednášku p. Ouředníčka, absol. keramické školy, o lidové keramice, který zároveň demonstroval výrobu hlíněného zboží na kruhu hrčířském.

9/4 přednášel spis. A. C. Nor: O vzniku knihy.

Vzpomenuto v češtině o československo-jihoslovenské a československo-rumunské vzájemnosti.

Zábavy: V rámci oslav 25-ti letého trvání školy konala se 23 1935 pěveckohudební akademie v nové sokolovně. Program: 1. Proslov předsedy kuratoria p. J. Jařabáče. 2. Bílek: Hold prezidentovi. 3. Dvořák: Moravské dvojzpěvy: Zajatá, Šípek, Dyby byla kosa. 4. Vít Novák: Marno, Puccini: Arie z opery Madame Butterfly (sl. Vlasta Ondřejcová, u klavíru uč. hudby pí K. Holubová.) 5. Bílek: Vyzvání k tanci. 6. Rund: Tři slezské písně. 7. Hel. Rudlová: Věčná otázka (div. scény) Písně nacvičil p. J. Cenek, divadel. scény p. Jar. Sláma.

16/6 1935 slavnostní schůze na oslavu 25-ti letého trvání rodinné školy v Orlové na radnici. Program: 1. Zpěv chovek, J. Cenek. 2. Historie školy, řed. A. Tlalka. 3. Recitace, Mrtvým vlastencům. 4. Projevy zástupců M O L, zástupců města, Podpůrného spolku, Okrskového sdružení učitel. rod. škol a j. hostů. 5. Slezská hymna a národní hymna. Po schůzi výstava žákovských prací ze šití a vaření, pak výstava „Péče o dítě“.

h) Důležité události: Ve dnech 18. a 19. ledna 1935 vykonali inspekci školy: odb. inspektorka pí Marie Krausová a odb. insp. Dr. E. Turek, při čemž uč. sbor projevili souhlas s jejich působením a dali cenné pokyny pro budoucnost. Chovanky byly i letos rozděleny v praktických předmětech ve 2 oddělení. Morslezské elektrárny v M. Ostravě zapůjčily škole elektrický sporák, aby se s ním chovanky mohly obeznámiti.

4. Statistický přehled žactva k 30/4. 1935.

Anna Kudělásková

a) Počet chovaneč: 32 řádných, 1 mimořádná, úhrnem 33.
b) Věk: 14—16 let: 13, 17—18 let: 12, 19—20 let: 5, 21—30 let: 3.

c) Předběžné vzdělání: 4. tř. měšť. šk.: 10, 3. tř. měšť. šk. 13, neúplná měšť. šk.: 9, 2 letá obchod. škola: 1.

d) Řeč mateřská: československá 33.

e) Příslušnost státní: československá 33.

f) Náboženství: ř. kat.: 21, českoobr.: 3, augb. v.: 1, československého: 8.

g) Bydliště: Orlová 9, Rychvald 6, Petřvald 4, Záblati 2, P. Lutyň 2, Poruba 2, Lazy 2, Radvanice 1, Lískovec u Frýdku 1, Mor. Ostrava 1, Olomouc 1, Dol. Suchá 1, Markvartice (Hlučinsko) 1.

h) Zaměstnání rodičů: horníků a dělníků 18, živnostníků: 6, rolníků: 4, úředníků: 4, žel. zřízenců: 1.

Ve 2 měs. kursu zavařování a konservování zeleniny (1. i 2.) bylo zapsáno 33 chovaneč.

1. več. kurs vaření, 3 měs. (1/10.—22/12 r. 1934) navštěvovalo 20 kursistek.

2. več. kurs vaření, 3 měs. (15/1—15/4 r. 1935) navštěvovalo 15 kursistek.

Oba kursy vedla odb. uč. Cecilie Trefulková.

5. Zpráva o stavu knihoven a sbírek ve školním roce 1934/35.

a) Knihovna žákovská 304 kusů, přibylo — kusů;

b) „ učitelská 147 „ „ 25 „

c) Inventář nábytku a náradí má 176 kusů, přibylo — kusů;

d) Sbírká stol. kuchyň. náčiní 1864 kusů, přibylo 193 k.;

e) Sbírká prádla 116 kusů, ubylo 87 kusů!

f) Inventář nauky o potravinách 267 kusů, přibylo 5 kusů;

g) „ zdravotvdy a péče o dítě 35 kusů;

h) „ pro dom. hospodářství 108 kusů, přibylo 5 k.

ch) „ „ češtinu 12 kusů;

i) „ „ šití 238 kusů, přibylo 8 kusů;

- j) „ „ „ obč. nauku 16 kusů, přibylo 11 kusů;
- k) Učebnic pro chovanky je 335, u ubylo 5 (vyřazeno).

Školní exkurse a výlety.

Poznatky, které získávají chovanky ve vyučovacích hodinách, jsou doplňovány a ověřovány prohlídkami různých podniků a zařízení neboli exkursemi.

V prvních letech trvání školy nebylo exkursí mnoho, ale po převratu, kdy finanční stav školy se značně zlešil, staly se důležitým doplňkem školního vyučování. Program exkursí býval upraven vždy tak, aby se dobře využilo času a shlédlo se co nejvíce. Většina exkursí měla přirozeně účel prakticky vzdělávací, t. j. získávat poznatky, které budoucím hospodním a matkám mohou prospěti a jejich těžký úkol jim usnadnit. Není proto divu, že značná část jich směřovala do našeho nejbližšího velkoměsta Mor. Ostravy, jehož obchody, průmyslové závody, sklady a výstavy dávají vhodnou příležitost k tomu, aby chovanky svoje vědomosti i praktické znalosti obohatily.

Ze zjištěných 62 exkursí, které byly v uplynulých dvaceti pěti letech uspořádány, směřovalo jich do Mor. Ostravy dvaadvacet. Pokud lze zjistiti z protokolů, byly chovanky velmi častými návštěvnicemi ve skladech a obchodech s nábytkem fy Blažej a Mücke-Melder, s kuchyňským zařízením, v mlékárnách a jiných podnicích. Při tom se však nezapomínalo ani na stránku kulturní. Poněvadž se tyto exkurse konaly většinou v sobotu, mohly se chovanky účastniti i odpoledních studentských představení v Národním divadle. A tak shlédly několik dobrých divadelních her a zpěvoher českých i cizích autorů, jako: Lucernu, Vojnarku, Blížence, Její pastorkyni, Šoféra, Lakomce; z oper Prodanou nevěstu, Fausta, Tvrdé palice, Dvě vdovy a j. Také výstavy obrazů a jiných uměleckých předmětů byly při této příležitosti několikrát navštíveny.

Kromě prohlídek odborných závodů bylo pamatováno i na ústavy vzdělávací, zdravotní a humaní. Patří k tomu prohlídky mateřských školek, útulků pro matky a kojence v Orlové a Zábřehu i některých odborných škol, ústavu pro hluchoněmé, Masarykova liga proti tuberkulóze. Velmi často konány exkurse do průmyslových závodů, jako textilních továren, pletáren, barvíren a čistíren, továren na výrobu žárovek, tkalcovská škola ve Frýdku, umělecká dílna B. a Al. Jaroňka, gobelinová škola a j. Též výstava sbírek Dra. Hrstky a umělecký závod Šimeček v Mor. Ostravě byl navštíven.

Koncem roku byly pravidelně pořádány zájezdy delší, dvoudenní až tří denní, které mívaly účel rekreační, ač i v jejich programu byly prohlídky různých podniků průmyslových, památek a pod. a kuchyňského zařízení ve velkých závodech. Z těchto větších školních výletů dlužno jmenovati tři zájezdy do Vys. Tater, dva do Prahy, dále na výstavu soudobé kultury v Brně, do Českého ráje, do Trenčína a Trenč. Teplic, Luhačovic, do Zlína a několikrát na Bezkydy. Byly to výlety, na něž účastníci rádi a vděčně vzpomínají.

Školní knihovny.

Roční škola v Orlové má dvě knihovny, a to učitelskou a žákovskou. Učitelská knihovna obsahuje většinou knihy odborné u vědecké, mezi nimiž je několik děl velmi cenných, zejména Masarykův Naučný slovník. Pokud byla v této knihovně beletrie, byla přeřazena do knihovny žákovské. Celkem má učit. knihovna 130 svazků.

Žákovská knihovna je kvalitně velmi dobrá. Jsou v ní charakteristické díla předních českých spisovatelů i cenné překlady autorů cizích. Při nákupu knih bude nyní dbáno zejména toho, aby do knihovny byly zařaděny spisy významných spisovatelů zdejšího kraje nebo těch, kdož o našem kraji píší. Podle jednotlivých druhů literatury převládá krásná próza, která zabírá **223** svazky, básnické spisy **22** svazků, dramata **3** svazky, knihy odborné **27** svazků, časopisy **26** svazků; celkem je v knihovně **301** svazek. Nákupní cena knihovny je asi **6.300** Kč. Knihy byly zakupovány z prostředků kuratoria školy a z výtežků školních podniků.

Vzdělávací a společenské působení školy.

Činnost školy nevztahovala se jen na chovanky, které ji navštěvovaly, ale přispívala i k praktickému vzdělání žen, jež neměly času nebo příležitosti do odborné školy choditi. K tomu účelu pořádány večerní kursy. Bylo jich celkem dvacet, z toho jedenáct kursů vaření, tři zavařování ovoce, šest šití klobouků, šatů a prádla.

Aby veřejnost mohla shlédnouti výsledky vyučování v odborných předmětech, pořádány byly občas výstavy kuchářských výrobků, prádla a šatů, kromě toho výstava českého skla a kožíšin. Celkem bylo sedm výstav.

Do této rubriky patří i společenské podniky školy, akademie, programové večírky, taneční věnečky a j. Podniky tyto

se těšily dosud velké přízni občanstva, měly vždy dobrou úroveň a vykonaly i svůj úkol propagační. Bylo jich v prvním čtvrtstoletí uspořádáno patnáct.

V osvobozeném státě byl oceněn význam matek tím, že byla první neděle v měsíci květnu věnována jejich oslavě. V naší škole byl po prvé olaven „Svátek matek“ v r. 1932/33. Program této slavnosti, na niž byly maminky pozvány, vyplnily chovanky za přispění členů učit. sboru. Pohoštěním matek, odevzdáním dárek a doslovem třídní uč. A. Malé byla tato pěkná slavnost zakončena.

Návěští pro šk. rok 1935/36.

Zápis do roční školy rodinné v Orlové koná se 28. a 30. června 1935 dopoledne a výjimečně, pokud místo stačí i 31. srpna v ředitelně měšťanské školy. Přihlášky lze poslati i písemně.

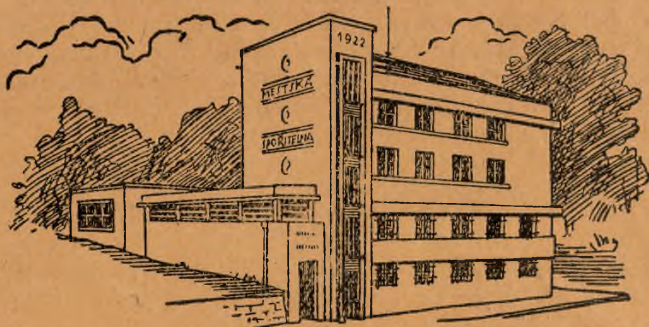
Přijímají se uchazečky, které vychodily 3. tř. školy měšťanské nebo střední a dovršily 16. rok věku a jsou československými státními občankami. Ředitelství školy může přijmouti i dívky mladší a může upustiti od požadavku absolutoria z 3. ročníku školy měšťan. nebo střední.

Absolventky školy mohou býti přijaty po doplňovací zkoušce do 2. roč. dvouleté ženské odborné školy v okolních městech.

Zápisné činí 20 Kč, školné 200 Kč ročně; nemajetným může býti sníženo nebo odpuštěno. Učebnice si půjčují za mírný poplatek. Žákyně mají nároky na zlevněnou jízdu po dráze. Začátek školy je 2. září 1915.

Informace podá ředitelství školy.

**ZBIORY
S. ZAHRADNIKA**

Úspory výhodně uložíte
u Městské spořitelny
v Orlové.

**Spořitelna jest ústavem všeužitečným a
spravuje jmění v částce cca Kč 50,000.000.-**

Úřední hodiny:

denně od 8—12 $\frac{1}{2}$, odpoledne od
 $\frac{1}{2}$ 3.—4. hod., v sobotu jen od 8—12 hod.
dopoledne.

